

ինքն սաներուն, որոնք հասարակութեան խանգարման ցոյցն անդին՝ իրենց գիտակցութեան մէջ անշուշտ կը հրճուին ազնուական պարտաւանդութիւն մը կատարած ըլլալով մեր հայ գաղութին և վանքին հանդէպ, ինչպէս նաեւ հրահանգած ըլլալով իրենք զիրենք նիւթի մը՝ որ վաղը մեր հասարակութեան լայն խաւերուն մէջ իր մեծագոյն փայլն ու կրթական նպաստը պիտի չնորհէ:

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ . . .

ՀԱՅ ԹԱՏՐՈՆԻ ԾԱԳՄԱՆ ՄԱՍԻՆ

Կը համարինք որ աւելորդ չ'ըլլար հոս քանի մը տողի մէջ ակնարկել յարակից և լրացուցիչ մաս մը այն հարցին որ վերջերս յուզուեցաւ հայ մամուլին մէջ, այսինքն հայ քաղաքնի ծագումը մեր նոր գրականութեան մէջ:

Ըսինք համառօտակի ինչ որ կարելի է թելադրել մեզի՝ շատերուն ի գիտութիւն, թէեւ փափուկ և դժուարին պաշտօն մ'էր այդ, արտաքին սպալէս ակամայ ինքնագովութեան մը ձեւին համար: Այդ առթիւ սակայն մեր խօսքը մասնաւորաբար էինք Ս. Ղազարու մեր վանքի վրայ, ուր ծնաւ և զարգացաւ նորագոյն շրջանի հայ թատրոնը:

Այժմ նոր առիթ առնելով Մ. Ռափ. վարժարաններուն ներկայացումները, հարկ կը համարենք ըսել թէ Հ. Պետրոս Մինասեանի «Խոսքով մեծն»-ի հրատարակութենէն (1845) շատ առաջ, և կամ յիշեալ Հօր և Պէշիքթաշլեանի ձեռքով ի Կ. Պոլիս մուտք գործելէ առաջ՝ Ս. Ղազարու հայ թատրոնը անցաւ Մուրատեան և Ռափայէլեան վարժարաններուն մէջ անոնց հաստատութեան օրերուն իսկ և հոն գործեց իր կրթական-քաղաքական մեծ ազդեցութիւնը:

Մեր առջեւ ունինք 1840 թուականէն առաջ իսկ այդ վարժարաններուն մէջ տրուած թատերական ներկայացումներու շքեղ և ճոխ յայտարարութիւններ, ուր հաճոյքով կը նշմարենք դասական ու ժողովրդական գեղեցիկ գործեր՝

թարգմանուած կամ մեր Հայրերէն յօրինուած:

Իբրեւ նմոյշ պիտի ուզէինք յիշել օր. «Մահ կեսարու» ողբերգ. Վոլդէրի, «Պլուտոս» կատակերգութիւն Արիստոփանի, «Մեսէլինոս» ողբերգ., Ալֆիերիի «Սաուդ»ը, Արտաշէս (որդի Քսերքսէսի), «Գուրգէն և Դերենիկ» ողբ., «Թէոզոր Սալհունի» ողբերգ.: Կատակերգութիւններ «Կեղծ բժիշկ», «Յուդարկ թաղման և խրախճանք», «Բժիշկը սքանչելագործը», Մոլիէրի «Le medecin malgré lui» ու ամբողջ շարքը բազմաթիւ ողբերգութեանց և տրամներու որ տարուէ տարի բեմադրուած են, այդ հարիւրաւ մեայ շրջանին:

Եւ կրնանք կռահել սկզբնական խանդավառութիւնը և գաղափարական ճիգերը Մինասեանի միաբան կարկառուն դէմքերու, որ իբրեւ տեսուչ և վարիչ մեր վարժարաններուն այնքան փայլ տուած են. կը բաւէ յիշել պատկանելի անունները՝ Հ. Սարգիս Թէոֆորեանի, Հ. Պէտրոս Մինասեանի, Հ. Գաբրիէլ Այվազովսկիի, Հ. Ռափայէլ Թրեանցի, Հ. Աբրահամ Ճարեանի, Հ. Դեմոնդ Ալիշանի և այլն:

Ահա ուրեմն կարելի էր մը որ կարծես մոռացութեան տրուած է մեր հայ թատրոնի պատմագիրներուն կողմէ: Մինչ Լէօի, Իրազմի և ուրիշներու կողմէ՝ Թիֆլիզի, Մոսկուայի, Գէորգեան ճեմարանի, Կ. Պոլսի եւն. դպրոցներու և թատերական նախնական ներկայացումներու վրայ կը խօսուի և անոնց թուականներու հարցը կը յուզուի՝ որոնք 1840-1860 շրջանին մէջ կը տարուբերին, անդին լուծութիւն կը պահուի Մուրատ - Ռափայէլեանի շուրջ՝ ուր մտած է թատրոնը 1836 թուականին և կը շարունակէ իր մեծ դերը ժամանակներու ներքեւ չափովը:

Յարմար առիթով - որ կը յուսանք շատ հեռու չէ - պիտի տանք մանրամասն ուսումնասիրութիւն մը Մ. Ռափ. վարժարաններուն մէջ ապրած հարիւրամեայ թատրոնին և աշակերտական - գրական ձեռնարկներուն. (թերթեր, ճառախօսութիւններ, եւն.):

ԻՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Թ. ԹՕՐԱՄԱՆԵԱՆԻ մահը՝ պատահած էրեանի մէջ Մարտ 1-ին՝ խոր ցաւով կ'արձագանգենք. քանի որ անդամ կը մեկնի գիտական մեծ հայր՝ այնքան երախտաւոր իր ուսումնասիրութեանց, իր վերականգնութեանց, մէջ՝ զորս ըրաւ մեր հին ճարտարապետութենէն՝ յուրախութիւն մեզ և ի գարշտն նաեւ բոլոր ուսումնասիրելուպայի:

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԵՅԻՔ

“ԲԱԶՄԱՎԷՊ”

ՀԱՆԴԵՍԻՆ

ՈՐ ԿԸ ԹԵԽԱԿՈՒՆ ԻՐ ԳՈՅՈՒԹԵԱՆ

92-րդ ՏԱՐԻՆ

1843 1934

ՏԱՐԵԿԱՆ ԲԱԺՆԵԳԻՆՆ Է
ԻՏԱԼ. ԼԻՐԵԹ 60 կամ 16 Զ. ՖՐ. ԿԱՆԻՒԿ

Դպրոցներու, ակումբներու, որբանոցներու և ազգային բոլոր ընկերական հաստատութեանց համար ՆԷՍ ԳԻՆ:
Ասիկա գատ ո՛ր և է գեղջի համար հարկ է կանխադէտ յարմարիլ խմբագրութեան հետ:
Թղթակցութիւն, բաժնեկիւն, յօդուած դրկել ուղղակի խմբագրութեան հասցէին:

“ԲԱԶՄԱՎԷՊ”-Ի ՀԵՏ ՓՈԽԱՆԱԿՈՒԱԾ ԹԵՐԹԵՐ 1932 - 1933

- ԳՐՈՂ, ամսաթիւթ, Գ. տարի, Յերթնակու փողոց, թ. 6, Թիֆլիս:
- ԴԱՐԲՆՈՅ, Ա. տարի, (1932) Rue de la Jonquiere, 42, Paris (Հաղորած):
- ԴԻՏԱԿ, շաբաթաթիւթ, (ազգ-քաղ-գր-երգիծաւ կան), Galata, Kurekçiler sokak N. 8 Istanbul (Turquie). (Հաղորած):
- ԴԻՏԱՐԱՆ, ամսաթիւթ կրօն. ՆՊ. տարի, 117 Adams Street, Brooklyn N. Y. (U. S. A.).
- ԴՐՈՇԱԿ, թ. 3. Գ. օրգան, ամսաթիւթ, Լ. Գ. տարի, 39 Ave. Marguerite, 39. Soisy S/ Montmorancy (S. et O.).
- ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՀԱՅԱՍՏԱՆ, երկշաբաթաթիւթ, Լ. տարի, 9, P. O. Box, Mad. Sq. Sta., New York. N. Y. (U. S. A.).
- ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՀԱՅՈՒՆԻ Բ տարի, B. P. 722, Beyrouth:
- ԵՐԿՈՒՆԷ, գրական ամսաթիւթ, Գ. տարի, 17, Avenue Philippe-Auguste, Paris (11e) (France).
- ԵՓՐԱՏ, Կոթիկայ Գ. տարի, B. P. 382, Alep (Syrie).
- ԶԱՆԳ ԱՆ. Ն. Միւթ. Հ. Մ. ճեմ. Ա. տարի, 1933. թ. 1-2. 4 Kyd. St. Calcutta. (Հաղորած):
- ԶԱՐԹՕՆԷ ամս. Ա. տարի գր-գիտ-լուր. Galata, Kurekçiler No. 8 Istanbul. (Հաղորած):
- ԶԱՐԹՕՆԷ ազգ. գր-քաղ. օրաթիւթ, Ա. տարի 1932, B. P. 1490, Galata, Istanbul (Հաղորած):
- ԶԵԲԼԻՆ - ՍԱԽԱՆԱԿ ազգ. քաղ. երգիծ. շաբաթաթիւթ, Ժ. տ. Rue Soliman Pacha, Cairo.
- ԶՈՒԱՐԹՆՈՅ պլանթիւթ. Ա. տարի, 1933, 578 W. 187th St. New York.
- ԷՔՕՆՕՍԻԱ շաբաթաթիւթ Ա. տարի, 1933, B. P. 637 Beyrouth. (Հաղորած):
- ԺԱՄԱՆԱԿ, օրաթիւթ, Ի. տարի, Ankara caddesi N. 54 Istanbul (Turquie). (Հաղորած):
- ԺՈՂՈՎՈՐԴ, օրաթիւթ, Ա. տարի, (1932) B. P. 422, Beyrouth (Syrie). (Հաղորած):

- ԼԻԲԱՆԱՆ, Կոթիկայ, Բ. տարի, 9, Rue Maarad Beyrouth (Syrie).
- ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆ, օրաթիւթ. Ժ. տարի, Երեւան:
- ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԱՐՈՒԵՍ օրգան Հ. Ս. Խ. Հ. Լուսնոգիւմարի. Բ. տարի. Երեւան:
- ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԳՐՈՂ, ամս. Ա. տարի (1832), Բազու:
- ԾՈՎԱՌ, պաշտօնաթիւթ Չեչըց, Գ. տ. (1932) N. Hoyne Ave., Chicago Ill. (Հաղորած):
- ԿԱՄԲ, ամսաթիւթ, Ա. տարի, 150 N. Layned Street, Room 210, Detroit Mich. (Հաղորած):
- ԿԱՄԲ մարդ. ամս. Rakovska 62 Sofia.
- ԿԱՆԹԵՂ, գր-գիտ-գեղարուեստական ամս. Ա. տ. (1932) Imp. Arax, Alep (Syrie). (Հաղորած):
- ԿԱՎՈՇԵ, (երգիծաթիւթ) շաբաթաթիւթ, Ի. տարի, 208bis Rue Lafayette, Paris (10e) (France).
- ԿԱՐԻՃ, (երգիծաթիւթ ամսաթիւթ), Յաւելուած «Պրոխոր» օրաթիւթ, (1931) Թիֆլիս: (Հաղորած):
- ԿԵԱՆԷ ԵՒ ԳԻՏԵԼԻԷ, 1932, մեկ թիւ միայն. Խմբ. Կ Հրաշ. Երուսաղէմ:
- ԿԵՆԱՅ ՃԱՄԲԱՆ Ch. G. Long. 1435 Bresee Ave. Pasadena (Calif.)
- ԿԻԻՐԻՆԻ ՅՈՒՆ, պամ-գր-ազգայ. պարբերաթիւթ, Բ. տարի, P. O. Box, 28, New York City.
- ԿՈՎՈՆ ամս. մանկական և պատանեկան Ա. տարի. (1934), A. C. Athanassian. Frumoasa (Ciuc) (Roumanie).
- ԿՈՒՆԱԿ, շաբաթաթիւթ, Ժ. տարի, 129 West 97th St. New-York City (U. S. A.).
- ՀԱՃԸՆ, ամսաթիւթ, օրկան Հաճոյ Հայր, Միւթ. Կեղ. վարչութեան. Գ. տարի 71, Alboni Colbert, Marseille (France). (Հաղորած):
- ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿՈՇԵԱԿ, շաբաթաթիւթ, Լ. Գ. տարի, 331 Fourth Ave, New York N. Y. (U. S. A.).

(Շար. տես յաջորդ էջը)

ՀԱՅ ԴՊՐՈՑ Իր. Հայ Ուսուցչ. Միութ. Ա. Խ.
1933. Immeuble Arménien, 6, Abou Dardar,
Alexandrie.

ՀԱՅ ԼՐԱՅԵՐ - (The Armenian Reporter)
2016 Maple Ave. Los Angeles.

ՀԱՅ ԽՕՄՆԱԿ, ամսագիր կրօն-քար-զրական. Թ.
տարի. Barouthané Djaddesi, 71, Ferikeuy, Stam-
boul, (Turquie).

ՀԱՅ ԽՕՄՆԱԿ ՄԱՆԿԱՆՑ ամս. Բ. Խ. (1933)
(Հասցեն տես վերև):

ՀԱՅ ԿԵԴՐՈՆ պշտոնավթ. Հայ Առաք. եկեղ.
հոգ. Calle Acevedo 1353, B. Aires.

ՀԱՅ ԿԻՆ, կիսամսեայ հանդէս, Ժ. Կ. տարի, Péra,
B. P. 2192, Istanbul (Turquie). (Հաղրած)

ՀԱՅ ՍԻՐՏ, շաբաթավթ (լրագիր), Է. տարի,
314 S. 60th Street, Philadelphia, Pa. (U. S. A.).

ՀԱՅ ՍԻՐՏ, լրագիր ազգ-բղբին. Էն, Բ. տարի.
39 Rue St. Savournin, Marseille (France).

Հ. Ս. Խ. Հ. ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ ԳԻՏԱԿԱՆ
ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ, Երևան.

Հ. Ս. Խ. Հ. ԳԻՏՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍԻ
ԻՆՍՏԻՏՈՒՏԻ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ. Երևան. Թ. 1-5.

ՀԱՅ ՎԱՍՏԱԿ, Առևտր. և անտես հանդէս, Բ.
տարի P. O. Box 194, Sta. A. Boston. (Հաղրած)

ՀԱՅՐԵՆԻՔ, օրավթ լրագր-բղբին-հարկին.
Լ. Կ. տարի, 13-15 Shawmut St. Boston Mass.

ՀԱՅՐԵՆԻՔ, ամս. զրական Էն. ԺԱ-ԺԲ տարի,
(1933-1934) 13-15 Shawmut St. Boston Mass.

ՀԱՆԴԻՍ ԱՄՍՕՐԵԱՅ, հայազիտական ուսում-
նավթ, Խ. Կ. տարի, VII Mechitharistengasse, 4,
Wien (Autriche).

ՀԱՍԿ, ամսավթ, պաշտօնական հրատ. Կիլիկ.
կավթ. Բ. տարի. Catholicossat Arménien, Antelias
(R. Libanaise).

ՀՈՐԻՋՈՆ Է. տարի, Rue Franguini 2, Salo-
nique.

ՀՕԿ Ա. Խ. (1933), 9, Rue Bourdalou, Paris.

ՀՐԵՂԷՆ ՍԻՒՆ, հոգևոր պարբերավթ, Զ.
տարի, 88 Rue Chaubra, Le Caire (Հաղրած)

ՄԱՐՏԿՈՑ Ա. տարի (1933). Rue Lafayette,
Paris. փոխուցաւ «ԱՄՐՈՑ»-ի:

ՄԵՂՈՒ Երգիծ. շթեթ. B. P. 144, Sofia.

ՄԵՆՔ, պարբ. զրականութ. և արուեստի, Բ. տարի
(1932), 261, Faub. St. Martin, Paris (16e). (Հաղրած)

ՄԵՐ ՈՒՂԻՆ, քաղ-հաս-զր. երկօրեայ, 23 bis
Boulevard Arago, Paris (13e). (Հաղրած)

ՄԻԱՅԵԱԼ ԱՆԿԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆ, շաբաթա-
վթ լրագր-բղբին-գիտական. Բ. տարի, 1332 East
Broadway, East St. Louis III. (U.S.A.) (Հաղրած)

ՄԻՈՒԹԻՒՆ, պաշտօնավթ Հ. Բ. Ը. Մ. Ի. Բ.
տարի, 11 Square Alboni, Paris (16e).

ՄՇԱԿ, անկախ հայավթ եռօրեայ ազգ-քաղ-զր.
Ը. տարի, P. O. Box 1176, Fresno, Calif. (U. S. A.).

ՅԱՌԱՋ, օրավթ լրագր-քաղ-զր. Թ. տարի, 17,
Rue Damesme, Paris (13e).

ՅԱՐԳԳՈՂ, զրակ. ամս. (յաւելում «Ազգակ») ,
Ա. տարի (1932), B. P. 587, Beyrouth (Հաղրած)

ՅՈՒՍԱՖԵՐ, քաղ-հաս-զր. օրավթ, Ժ. Կ. տարի,
Rue Maghraby, 27, B. P. 868, Cairo (Egypte).

ՅՈՒՇԱՐԱՐ, պաշտօնավթ Հ. Բ. Ը. Մ. Ա. Կ.
Երկաթի շթանին. Ի. տարի, 331, Fourth Ave. New
York, N. Y. (U.S.A.).

ՆԱՅԻՐԻ ԱՇԽԱՐՀ, պատկերազարդ ամսավթ.
(Հաղրած) 5 Rue des Gobelins, Paris XIII.

ՆԿԱՐ շթեթ. Ա. տարի (1933), Կալամա, Պի-
լոս փողոց, Կ. Պոլիս:

ՆՈՐ ԱՇԽԱՐՀ 150 East 28th Street New York

ՆՈՐ ԱՐՇԱՆՈՅՍ, շաբաթավթ, Ժ. Բ. տարի,
Str. Aurel Vlaicu 23, Bucarest III. (Roumanie).

ՆՈՐ ԱԻԵՏԱՖԵՐ. (Հայ աւետարանականերու
վթ) Ե. տարի. B. P. 287, Alep (Syrie).

ՆՈՐ ԵՐԿԻՐ, շաբաթավթ, օրկան Ա. Կ. Հնչա-
կան կուս. Ֆրանս. շթանի Զ. տարի, 227, Bld.
Raspail, Paris (14e).

ՆՈՐ ԹՕՄԱՐՋԱ, պշտնվթ. Միաց. Ընկ. 169
P. O. Box, Racine Wis. (U. S. A.)

(Շարունակելի)

“ԵԿԱՅՔ ՀԱԻԱՏԱՑԵԱԼՔ”

ՆՄՈՅՇ ՄԸ ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՅԻՈՅ
ՍՐԲԱԶԱՆ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԵԱՆ
ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԶԱՅՆԱԳՐՈՒԹԵԱՐ

ՀԱՆԴԵՐԶ

ՄԱՍՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹԵԱՐ

(ՀԱՅ - ՖՐԱՆՍ.)

Հ. ՂԵՒՈՆԴ Վ. ՏԱՅԵԱՆԷ

Գիմը՝ 3 Ֆր. ջուրից.

“VENEZ, O FIDELES,,

(Yégaïk havadatsialk)

Spécimen de la Musique Sacrée
de l'Eglise Arménienne
mis en notation européenne
précédé d'une étude.

Par P. LEONCE Dr. DAYAN

Prix 3 Fr. S.

ՀՐԱՇԱԼԻ նուագ մը և բացարձակ նո-
րութիւն՝ Հայ երաժիշտներու և երաժըշ-
տագէտներու, որոնք Հայ եկեղեցական
երգերու ճաշակն ու սթափումի գեղեցիկ
պահեր ունենալու համար՝ զիւրաւ պիտի
կարենան ջութակով կամ դաշնակով

նուագել:

